

БОГОМАЗОВА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри медичного права
ФПДО Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького*

**ЗБАЛАНСУВАННЯ ПРАВА ЛІКАРЯ НА ПОВАГУ
ДО ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ З ПРАВОМ
ГРОМАДСЬКОСТІ НА СВОБОДУ ВИРАЖЕННЯ
ПОГЛЯДІВ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПРАКТИКИ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ)**

Висвітлено особливості поширення негативної інформації про лікаря на прикладі практики Європейського суду з прав людини. Наголошено на обставинах, за яких видається можливим дотримання справедливого балансу між правом лікаря на захист своєї ділової репутації та свободою вираження поглядів інших осіб. Встановлено, що ділова репутація лікаря тісно пов'язана з етичними нормами його поведінки.

Ключові слова: ділова репутація лікаря, поширення інформації, Європейський суд з прав людини.

Завдяки розвитку інформаційних технологій інформація в сучасному світі поширюється майже необмежено і з мінімальними часовими витратами, що має як позитивні, так і негативні наслідки. Насамперед у повному обсязі забезпечується право осіб на інформацію, адже її можна безперешкодно поширювати й отримувати. Водночас слід пам'ятати, що це право, як і всі інші, має свої межі. Так, відповідно до Цивільного кодексу України (надалі – ЦКУ), при здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватися від дій, які могли б, зокрема, порушити права інших осіб, а також додержуватися моральних засад суспільства (ч. 2, 4 ст. 13) [14]. У ч. 3 цієї ж статті вказано, що не допускаються дії особи, які вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі, а також зловживання правом в інших формах. Відтак, належне здійснення прав можливе тільки за умови досягнення балансу між правами носія цих прав та інших суб'єктів, права та законні інтереси яких можуть зачіпатися таким здійсненням. Це дослідження зосереджене

передусім на аналізі права особи на вираження поглядів у частині поширення критичної інформації про лікаря та, на противагу йому, – права останнього на захист від неправдивих відомостей.

Часто професійні якості особи оцінюють, спираючись на «суспільну думку», яка блискавично поширюється у соціальних мережах, форумах, інших веб-платформах, призначених для спілкування. У багатьох випадках такі відомості є правдивими і можуть допомогти людині, яка бере їх до уваги, уникнути неприємностей. Однак нерідко суспільна думка формується на необґрунтованих твердженнях, заснованих на особистих неприязних стосунках того, хто їх поширює, з особою, проти якої спрямовані.

За таких обставин набула особливої актуальності проблема захисту лікарями своєї ділової репутації, від якої, не в останню чергу, залежить як професійна успішність того чи іншого лікаря, так і «клімат» у відносинах «лікар–пацієнт». Водночас об'єктивного висвітлення сфери охорони здоров'я, зокрема, у ЗМІ, вимагає суспільство, в тому числі, в контексті права на інформацію та права на належну якість охорони здоров'я.

Актуальні питання свободи вираження поглядів, а також захисту честі, гідності та ділової репутації публічних осіб досліджували О. Кохановська, К. Можаровська, О. Розгон, І. Сенюта, В. Серьогін, Р. Стефанчук, О. Стогова, Х. Терешко, Ю. Хоббі та ін. Більшість їхніх публікацій присвячено загальним питанням цих особистих немайнових прав. Відтак, відносини щодо балансу інтересів у відносинах, які виникають з приводу критичних висловлювань на адресу медичних працівників загалом і лікарів, зокрема, вивчені недостатньо. Украй рідко ці питання висвітлюють і дослідники практики Європейського суду з прав людини (надалі – ЄСПЛ, Суд).

Отже, метою статті є окреслення меж права на свободу вираження поглядів з огляду на право на захист ділової репутації лікаря за матеріалами практики ЄСПЛ.

Як показав аналіз, узагальненої нормативної дефініції поняття ділової репутації лікаря немає. Так, акти, які регулюють окремі правовідносини, інтерпретують це поняття так, що його можна застосувати лише до цих конкретних відносин [4; 6].

Національний законодавець розмежовує поняття ділової репутації й поняття честі та гідності. Мабуть, це зумовлено тим, що честь і гідність притаманні лише фізичним особам, а ділова репутація може характеризувати як фізичну, так і юридичну особи. На відміну від чинного, ЦК УРСР 1963 р. містив усі перелічені поняття в одній статті, не розмежовуючи суб'єктів, яким вони можуть належати [15]. Та й на практиці ці поняття «йшли пліч-о-пліч». Згідно з чинним законодавством, не потрібно вести мову про захист честі та гідності у разі порушення права особи лише на повагу до її ділової репутації [3, с. 34].

ЦКУ відносить ділову репутацію до особистих немайнових благ (ст. 201) та надає їй статус самостійного об'єкта судового захисту (ч. 2 ст. 299).

Верховний Суд України розрізняє ділову репутацію фізичних осіб та ділову репутацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців, а також адвокатів, нотаріусів та ін. [5]. Під діловою репутацією фізичної особи пропонується розуміти набуту особою суспільну оцінку її ділових і професійних якостей при виконанні нею трудових, службових, громадських чи інших обов'язків. Ділова репутація юридичної особи, фізичної особи – підприємця, адвокатів, нотаріусів та ін. – це оцінка їхньої підприємницької, громадської, професійної чи іншої діяльності як учасників суспільних відносин. Лікаря можна розглядати як фізичну особу, яка провадить професійну діяльність на підставі трудового договору, або як суб'єкта підприємницької діяльності.

К. Таламанчук визначає ділову репутацію як «сукупність документально підтверджених відомостей про особу або підприємство, які дають можливість зробити висновок про відповідність її господарської та професійної діяльності вимогам законодавства» [11]. Така дефініція є досить загальною за змістом, її можна застосувати до широкого кола осіб, до того ж, вона ілюструє лише відповідність діяльності тієї чи іншої особи вимогам законодавства.

Ю. Хоббі трактує ділову репутацію лікаря як «сукупність об'єктивних і документально підтверджених даних про відповідність трудової діяльності лікаря вимогам чинного законодавства, діловій практиці та професійній етиці, які підлягають захисту у встановленому законом порядку» [13, с. 46]. Це визначення, на відміну від попереднього, окрім відповідності діяльності того чи іншого суб'єкта нормативним вимогам, наголошує також на її відповідності іншим критеріям, відтак, воно більш повне. Однак також не є всеохопним, бо стосується лише трудової діяльності лікаря. Як уже зазначалося, лікар може провадити свою діяльність не лише на підставі трудового договору, він може бути самостійним суб'єктом підприємницької діяльності. Узагальнюючи наведене, пропонуємо уточнене визначення ділової репутації лікаря – як сукупності об'єктивних і документально підтверджених відомостей про відповідність професійної діяльності лікаря вимогам чинного законодавства, діловій практиці та професійній етиці, що підлягають захисту у встановленому законом порядку.

Отже, з одного боку, ділова репутація залежить від поведінки її носія, його ставлення до професійних обов'язків [13, с. 46]. Зокрема, для лікаря важливо налагодити професійні відносини з пацієнтами, які ґрунтуються на взаємній довірі та етичних нормах. Етичні норми щодо відносин лікаря та суспільства, лікаря та пацієнта, колегіальності лікарів, наукових досліджень за участі пацієнта, новітніх медичних технологій, інформації та поваги до професії лікаря викладені в Етичному кодексі лікаря, затвердженому рішенням Української медичної ради [1] (кодекс не має сили законодавчого акта).

На ділову репутацію лікаря можуть впливати також інші особи – його пацієнти та колеги. Так, необережне суб'єктивне висловлювання паціє-

ента в соціальних мережах може кинути тінь на компетентного і відповідального лікаря. Згідно з Етичним кодексом лікаря, заборонено публічно ставити під сумнів чи дискредитувати професійну кваліфікацію іншого лікаря. Будь-які фахові зауваження мають бути аргументованими та необразливими. Перш ніж виносити на широкий загал їх необхідно обговорити в особистій розмові.

Якщо право на недоторканність ділової репутації все ж порушено шляхом поширення негативної інформації, воно підлягає захисту у встановленому законом порядку. Ст. 15, 16 ЦКУ передбачають право на захист цивільних прав та інтересів і способи такого захисту. Однак поширення не усяких негативних відомостей порушуватиме право лікаря на повагу до ділової репутації. Так, негативна інформація може бути як достовірною, так і недостовірною. Поширення лише недостовірної, тобто такої, що не відповідає дійсності, інформації може вважатися правопорушенням. При цьому доведення достовірності такої інформації покладається на особу, яка її поширила.

Потерпіла особа, окрім відшкодування шкоди від поширення негативної недостовірної інформації щодо неї, якщо така була заподіяна, має також право на спростування (яке здійснює той, хто поширив цю інформацію) та право на відповідь (реалізує сама потерпіла особа).

У випадку поширення негативної достовірної інформації застосовується так званий дифамацийний баланс, за якого свобода вираження поглядів з метою захисту життя та здоров'я пацієнтів переважає над правом лікаря на захист ділової репутації [12, с. 17].

Правові позиції ЄСПЛ, які стосуються захисту ділової репутації лікарів, підкріплюються відповідними статтями Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (надалі – Конвенція) 1950 р. [2]. Щодо поширення негативних відомостей про лікаря у ЗМІ застосовується ст. 10 Конвенції (свобода вираження поглядів), згідно з якою «це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і *передавати інформацію* та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів» [курсив автора. – *I. Б.*]. Варто зазначити, що право, закріплене цією статтею, не є абсолютним і може підлягати певним обмеженням з боку держави, зокрема, для захисту *репутації чи прав інших осіб*.

Так, у справі Хофер і Аннен проти Німеччини (заяви № 397/07 та 2322/07), яка стосувалася поширення негативних відомостей про лікаря, ЄСПЛ не визнав порушення ст. 10 Конвенції [8].

Заявники роздавали 08.10.1997 перекладені брошури обсягом чотири сторінки перед медичним центром Нюрнберга. Відповідальним за зміст був вказаний другий заявник. На титульній сторінці містився такий текст: «Спеціаліст із вбивства ненароджених дітей доктор Ф. [працює] у Північному медичному центрі, м. Нюрнберг». У середині була викладена інформація про розвиток плоду людини та про методику абортів, а також наступні звернення: «Будь ласка, підтримайте нашу боротьбу проти безкарного

вбивства ненароджених дітей!» і «Не вдавайтесь до абортів». Завершувався текст закликом «Підтримуйте наш протест і нашу роботу. Допоможіть забезпечити, щоб у майбутньому всі лікарі в Нюрнберзі дотримувались П'ятої заповіді «Не вбивай» та Основного закону ФРН! Зупиніть убивство дітей у лоні матері у Північному медичному центрі. Раніше – Голокост; сьогодні – Бебікост. Хто мовчить, той теж стає винним!»

Від імені медичного центру та лікаря Ф. місто Нюрнберг порушило кримінальну справу проти заявників за наклеп.

Районний суд м. Нюрнберга виправдав заявників, мотивуючи своє рішення від 16.07.1998 тим, що поширення брошур охоплюється правом на свободу вираження поглядів, гарантованим ст. 5 Основного закону Німеччини, оскільки текст загалом мав на меті не принизити лікаря Ф. чи медичний центр, а висловити загальне заперечення заявниками абортів. Районний суд зазначив, що заявники вважали аборти, здійснені в Німеччині, враховуючи їх кількість, злочинами, які могли бути прирівняні до Голокосту. Враховуючи це, районний суд дійшов висновку, що право заявника на свободу вираження поглядів повинно переважати над інтересом лікаря у захисті своєї особистої честі.

Обласний суд м. Нюрнберга 26.05.1999 скасував рішення районного суду й визнав заявників винними у наклепі на медичний центр і лікаря Ф. Суд наголосив, що заява «Раніше – Голокост; сьогодні – Бебікост», що розглядається в контексті інших тверджень, викладених у брошурі, ставить законну діяльність, яку провадив лікар Ф., на один рівень з Голокостом, що є синонімом найбільш огидних і невинуватих злочинів проти людства. Отже, ця заява не охоплювалася правом заявників на свободу вираження поглядів, оскільки була спрямована на обговорення лікаря у спосіб, який не був необхідним для висловлення думки заявників. Обласний суд м. Нюрнберга вважав, що заявники недостатньо врахували інтереси лікаря. Так, незважаючи на мету заявників, яка полягала в забороні абортів, поставивши юридичні дії лікаря на один рівень зі свавільними вбивствами людей, вчиненими режимом несправедливості, вони буквально кваліфікували його як масового вбивцю. Усі інші заяви були визнані прийнятними.

Апеляційний суд Баварії 08.12.1999 відхилив апеляцію заявників, які, своєю чергою, 07.01.2000 подали скарги до Федерального конституційного суду. Федеральний конституційний суд, засідаючи 24.05.2006 колегією з трьох суддів, скасував рішення обласного суду в частині заподіяння шкоди медичному центру та відхилив решту скарг заявників. Зважаючи на те, що прізвище лікаря було вміщене на першій сторінці брошури, суд не мав сумнівів, що заявники спрямовували свої твердження проти нього особисто. У судовому рішенні також було зазначено, що в брошурі професійна діяльність лікаря була поставлена на один рівень з Голокостом, а отже, здійснювані ним аборти були прирівняні до масового вбивства. Отже, таке твердження є порушенням прав лікаря.

З 09.11.2006 до 02.04.2009 справу періодично переглядали національні суди, однак принципово відмінного рішення вони не ухвалили.

У своєму рішенні ЄСПЛ зазначив, що засудження заявників національними судами становили «втручання» у їхнє право на свободу вираження поглядів у тлумаченні ст. 10 Конвенції, а отже, його завданням є визначити, чи було воно «передбачено законом», чи переслідувало воно одну або більше законних цілей, викладених у ч. 2 ст. 10, та чи було це «необхідним у демократичному суспільстві» для досягнення цих цілей. Відтак, Суду було необхідно збалансувати інтереси заявників з інтересами лікаря Ф.

При цьому ЄСПЛ зазначив, що приписи національного закону (а саме, Кримінального кодексу, на підставі якого й були засуджені заявники), хоч і сформульовані досить широко, водночас є достатньо точними для того, щоб заявники могли передбачити, що їхні дії підпадають під визначення наклепу та є кримінально караними. ЄСПЛ наголосив, що санкції, накладені на заявників, мали на меті захистити «репутацію чи права інших людей», а саме лікаря Ф.

Визначаючи, чи було втручання в їхні особисті права з боку держави «необхідним у демократичному суспільстві», Суд зазначив, що держави мають досить широкі межі розсуду стосовно цього питання, однак ЄСПЛ повинен переконатись, що національні інстанції, спираючись на прийнятну оцінку відповідних фактів, застосували стандарти, які відповідають принципам, закладеним у ст. 10 Конвенції. Суд наголошує на особливому ступені захисту щодо висловлення думок з питань, що становлять суспільний інтерес [9]. Відтак, треба також врахувати інтереси громадськості.

ЄСПЛ зазначив, що заявники, порівнюючи кількість абортів із масовим вбивством, вчиненим під час Голокосту, особливо серйозно порушили права лікаря, і, можливо, могли висловити своє критичне ставлення менш згубним для нього способом. Суд також зауважив, що вплив форми вираження думки на права іншої людини не може бути відмежований від історичного та соціального контексту, в якому зроблено заяву. Посилання на Голокост також треба розглядати в конкретному контексті німецького минулого. Виходячи з цього, оскаржуване твердження є серйозним порушенням прав лікаря.

ЄСПЛ встановив, що національні суди досягли справедливого балансу між конкуруючими інтересами, а отже, в аналізованому випадку порушення ст. 10 Конвенції немає.

Протилежного висновку Суд дійшов у справі Бергенс Тіденде та інші проти Норвегії (заява № 26132/95), яка стосувалася дифамації щодо хірурга-косметолога [7].

Заявниками у справі були газета, її колишній редактор та один з журналістів. У березні 1986 р. газета опублікувала статтю про діяльність хірурга Р. та про переваги косметичної хірургії. Після цього до редакції звернулися жінки, яких оперував лікар Р., і висловили своє невдоволення про-

веденими маніпуляціями. У травні 1986 р. газета опублікувала ще одну статтю про трьох жінок, які стверджували, що були спотворені операціями, проведеними лікарем Р., а також скаржилися на неналежний догляд у закладі охорони здоров'я. Разом із цими відомостями була опублікована стаття іншого лікаря та інтерв'ю з лікарем Р., що обґрунтовували ризики косметичної хірургії, пізніше були опубліковані й інші статті, в яких жінки заявляли, що задоволені роботою лікаря Р.

Деякі колишні пацієнти подали адміністративні скарги проти закладу охорони здоров'я та лікаря Р., але експертизою було встановлено, що підстав критикувати методи лікування, які застосовує Р., немає, відтак, в означених справах не було складу злочину. Однак після публікації у ЗМІ пацієнти почали звертатися до лікаря Р. рідше і зрештою йому довелося закрити клініку.

У зв'язку з цим лікар Р. ініціював порушення справи про наклеп проти заявників. Суд першої інстанції задовольнив його позов, однак апеляційна інстанція це рішення скасувала та постановила нове – на користь заявників. Лікар Р. звернувся до Верховного Суду, який вирішив справу на його користь і зобов'язав заявників відшкодувати шкоду. Свою позицію Верховний Суд мотивував тим, що у цій справі не було досягнуто балансу інтересів, а лікар Р. не отримав належної можливості захистити себе.

Оцінюючи доводи сторін, ЄСПЛ виявив у цьому випадку порушення права заявників на свободу вираження поглядів [10, с. 175–177]. Так, погоджуючись із думкою національних судів, ЄСПЛ зазначив, що у таких випадках важливим є дотримання балансу суспільних інтересів з особистими інтересами працівника охорони здоров'я. При цьому він вказав на такі факти. Як зазначено у ч. 2 ст. 10 Конвенції, свобода вираження поглядів може підлягати певним обмеженням з боку держави, однак такі обмеження, зокрема, мають бути необхідними в демократичному суспільстві. У цьому контексті Суд зазначив, що оскільки лікар Р. провадив діяльність у сфері охорони здоров'я, то вона безумовно становила особливий інтерес для громадськості. Однак свобода вираження поглядів не є абсолютною, а отже, необхідно враховувати не лише суспільний інтерес, яким би значним він не був, а й інтереси лікаря Р.

З огляду на зазначене, діяльність журналістів у цьому випадку треба було оцінювати за такими критеріями: чи діяли вони добросовісно та відповідно до норм журналістської етики, чи була викладена ними інформація обґрунтованою [10, с. 176]. Особливу увагу ЄСПЛ приділив тій обставині, що позиції жінок, яким надана допомога неналежної якості, були викладені автором статті делікатно та об'єктивно. Також викладені твердження жодним чином не звинуватили лікаря Р. у недбалості, навпаки – вони передавали лише суб'єктивну думку осіб про вигляд свого тіла після перенесених операцій. Окрім того, лікар Р. не був позбавлений можливості спростувати наведені твердження.

Водночас Суд погодився із твердженням про те, що опубліковані матеріали негативно вплинули на професійну діяльність лікаря Р. Проте у цьому випадку баланс конкуруючих інтересів дотриманий.

Отже, ЄСПЛ встановив, що хоч у цьому випадку і було втручання в право лікаря Р. на повагу до ділової репутації, однак таке втручання було здійснено відповідно до закону та мало законну мету, а саме – захист інтересів інших осіб (які могли бути потенційними пацієнтами цього лікаря).

Проаналізувавши законодавство, а також рішення ЄСПЛ, доходимо таких висновків:

1. Поширення негативних відомостей, зокрема про лікаря, є одним із проявів свободи вираження поглядів. Однак варто пам'ятати, що такі негативні відомості мають бути правдивими; інакше ця діяльність не відповідатиме закону.

2. У разі обмеження права особи на свободу вираження поглядів ЄСПЛ пропонує враховувати такі фактори: чи ґрунтувалось таке обмеження на законі, чи мало воно одну або більше законних цілей та чи було необхідним у демократичному суспільстві для досягнення цих цілей.

3. Поширення негативних відомостей про лікаря впливає на його ділову репутацію, але задля досягнення справедливого балансу між конкуруючими інтересами у цій сфері (за умови, що такі відомості є правдивими) переважатиме суспільний інтерес, адже поширення відомостей про сферу охорони здоров'я становить особливий інтерес для громадськості.

4. Справедливий баланс в аналізованих відносинах також забезпечуватимуть такі обставини: добросовісність та етична поведінка осіб, які публікують негативні відомості; спосіб викладу матеріалу, обґрунтованість поширеної інформації; реальна можливість лікаря заперечити наведені твердження.

1. Етичний кодекс лікаря, затверджений рішенням Української медичної ради (протокол від 27.01.2006 № 18). URL: <https://mcu.org.ua/nadlezhashhaya-medicinskaya-praktika/eticheskij-kodeks-vracha-ukrainy?lang=uk> (*Etychnyy kodeks likarya, zatverdzhennyu rishennyam Ukrayins'koji medychnoyi rady*).

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (04.11.1950. *Convention on the protection of human rights and fundamental freedoms*).

3. Кохановська О. В. Проблеми захисту честі, гідності й ділової репутації особи в Цивільному кодексі України. *Вісник Верховного Суду України*. 2006. № 6. С. 30–35. URL: <https://www.viaduk.com/clients/vs.nsf/0/C31366E8AB1A22C6C2257045004D0477?OpenDocument&CollapseView&RestrictToCategory=C31366E8AB1A22C6C2257045004D0477&Count=500&> (*Kokhanov's'ka O. V. Problemy zakhystu chesti, hidnosti y dilovoyi reputatsiyi osoby v Tsyvil'nomu kodeksi Ukrayiny. Visnyk Verkhovnoho sudu Ukrayiny. 2006. № 6. S. 30–35*).

4. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (*Pro banky i bankiv's'ku diyal'nist' : Zakon Ukrayiny vid 07.12.2000 № 2121-III*).

5. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 № 1. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09#Text (*Pro sudovu praktyku u spravakh pro zakhyst hidnosti ta chesti fizychnoyi osoby, a takozh dilovoyi reputatsiyi fizychnoyi ta yurydychnoyi osoby : Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrayiny vid 27.02.2009 № 1*).

6. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (*Pro finansovi posluhy ta derzhavne rehulyuvannya rynkiv finansovykh posluh : Zakon Ukrayiny vid 12.07.2001 № 2664-III*).

7. Рішення ЄСПЛ у справі «Bergens Tidende проти Норвегії» (2000). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58797> (*European Court of Human Rights judgment «Bergens Tidende v. Norway»*).

8. Рішення ЄСПЛ у справі «Hoffer and Annen проти Німеччини» (2011). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-102804> (*European Court of Human Rights judgment «Hoffer and Annen v. Germany»*).

9. Рішення ЄСПЛ у справі «Sürek проти Туреччини» (№ 1) (1999). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58279> (*European Court of Human Rights judgment «Sürek v. Turkey»*).

10. Сенюта І. Я. Правові позиції Європейського суду з прав людини у сфері охорони здоров'я. Харків: Фактор, 2020. 192 с. (*Senyuta I. Y. Pravovi pozytsiyi Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny u sferi okhorony zdorov'ya. Kharkiv: Faktor, 2020. 192 s.*).

11. Таламанчук К. Як захистити власну ділову репутацію від язиків незадоволених пацієнтів та конкурентів? URL: https://zib.com.ua/ua/137134-yak_zahistiti_vlasnu_dilovu_reputatsiyu_vid_yazykiv_nezadovolenykh_patsiyentiv_ta_konkurentiv? (*Talamanchuk K. Yak zakhystyty vlasnu dilovu reputatsiyu vid yazykiv nezadovolenykh patsiyentiv ta konkurentiv?*).

12. Терешко Х. Я. Інформація як об'єкт суспільних відносин у сфері медичного обслуговування : автореф. дис. ... канд. юридичних наук: 12.00.03. Київ, 2019. 22 с. (*Tereshko K. Y. Informatsiya yak ob'yekt suspil'nykh vidnosyn u sferi medychnoho obsluhovuvannya : avtoref. dys. ... kand. yurydychnykh nauk: 12.00.03. Kyiv, 2019. 22 s.*).

13. Хоббі Ю. Ділова репутація лікаря: правовий аспект. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. № 4 (69). С. 44–49 (*Khobbi YU. Dilova reputatsiya likarya: pravovyy aspekt. Pravovyy chasopys Donbasu. 2019. № 4 (69). S. 44–49*).

14. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv#n81> (*Tsyvil'nyy kodeks Ukrayiny : Zakon Ukrayiny vid 16.01.2003 № 435-IV*).

15. Цивільний кодекс УРСР : Закон УРСР від 18.07.1963 № 1540-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-06#Text> (*Tsyvil'nyy kodeks URSR : Zakon URSR vid 18.07.1963 № 1540-VI*).

Bogomazova I. O.

Balancing the Doctors' Right to Respect for Business Reputation with the Public's Right to Freedom of Expression (Based on the Case Law of the European Court of Human Rights)

The article covers the issue of dissemination of negative information about the doctor on the example of the European Court of Human Rights case law. It has been emphasized on the circumstances in which it seems possible to strike a fair balance between a doctors' right to protect their business repu-

tation and the freedom of expression of others. It has been established that the business reputation of the doctors is closely related to the ethical norms of their behavior.

Dissemination of negative information, in particular, about the doctor is one of the manifestations of freedom of expression. However, it is important to remember that such negative information shall be true; otherwise, this activity would not comply with the law.

In the case of a restriction of a person's right to freedom of expression, the European Court of Human Rights proposes to take into account the following factors: whether such a restriction was based on law, whether it pursued one or more legitimate aims and whether it was necessary in a democratic society to achieve those aims.

Of course, the dissemination of negative information about a doctor affects his or her business reputation, but in order to achieve a fair balance between competing interests in this area (provided that such information was true) the public interest will prevail, because the dissemination of health information is of particular interest for the public.

A fair balance in these relations will also provide such circumstances as: good faith and ethical behavior of those who publish negative information, the way the material is presented, the validity of the information disseminated, the real ability of the doctor to respond to these allegations.

Key words: business reputation of a doctor, dissemination of information, European Court of Human Rights.

Стаття надійшла до редакції 15.05.2020

Прийнята до друку 10.06.2020